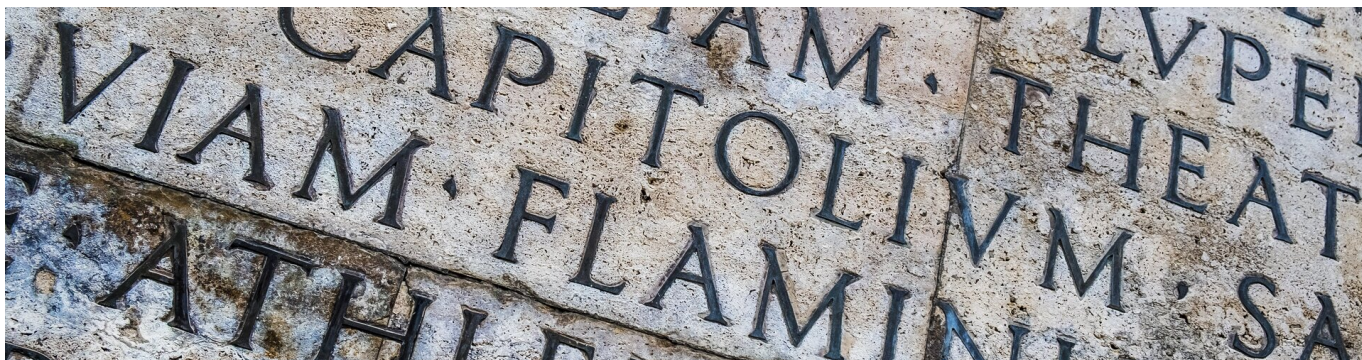
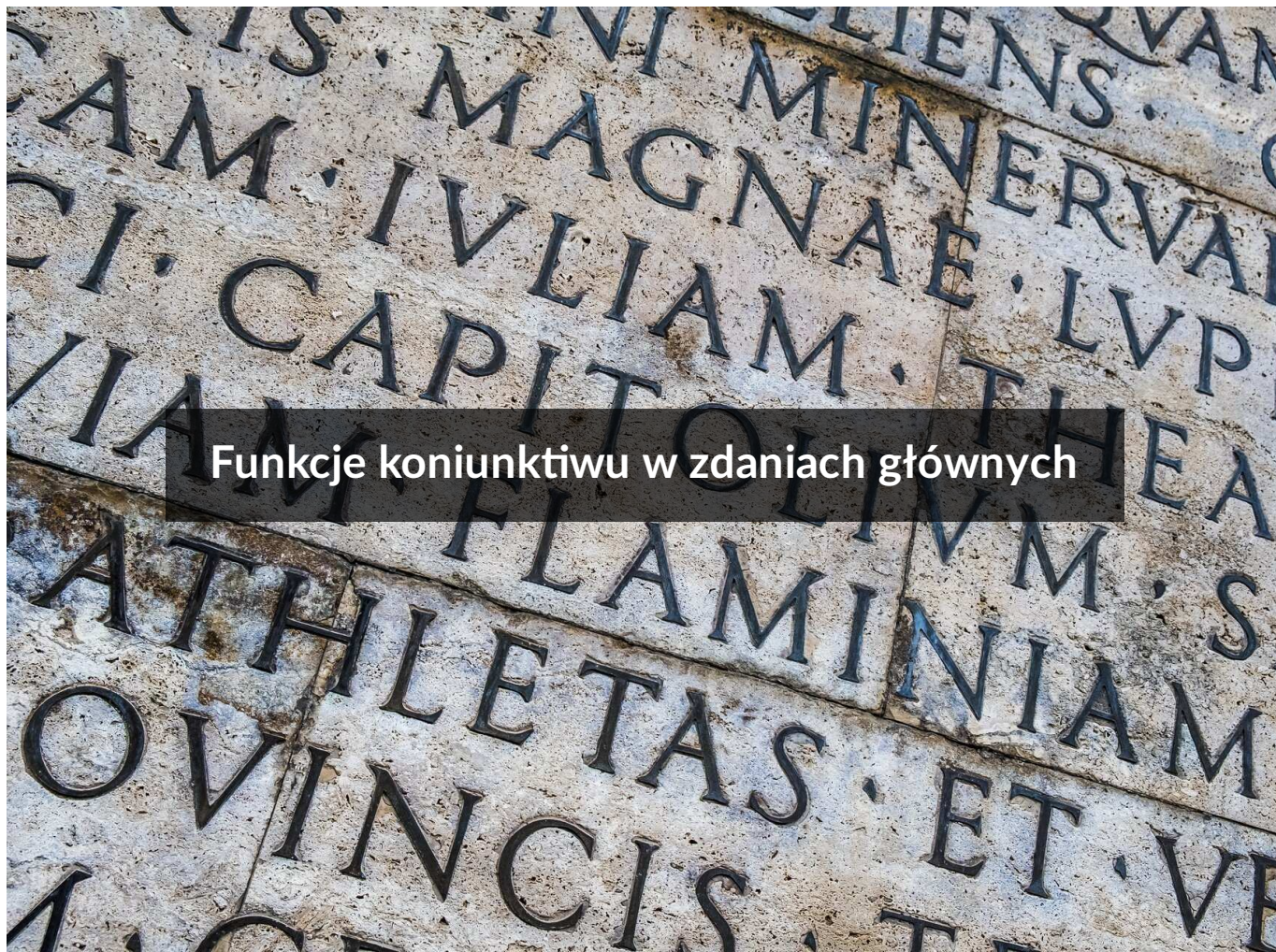

Funkcje koniunktywu w zdaniach głównych

- [Funkcje koniunktywu w zdaniach głównych](#)

Funkcje koniunktywu w zdaniach głównych

Ważne daty

Ok. 87 p.n.e-ok. 54 p.n.e – Życie Gajusza Waleriusza Katullusa

Ok. 95 p.n.e-po 44 p.n.e. – Życie Klodii, unieśmiertelnionej przez Katullusa pod pseudonimem Lesbia

Scenariusz lekcji dla nauczyciela

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

I. W zakresie kompetencji językowych. Uczeń:

1. zna i rozpoznaje następujące formy morfologiczne z zakresu gramatyki języka łacińskiego:

h) formy strony czynnej i biernej czasowników regularnych koniugacji I – IV w trybie orzekającym (indicativus) i łączącym (coniunctivus) w następujących czasach: praesens, imperfectum, perfectum, plusquamperfectum, futurum I oraz formy trybu rozkazującego w czasie teraźniejszym w stronie czynnej (imperativus praesentis activi),

8. dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie morfologii:

h) odmienia czasowniki regularne koniugacji I–IV w trybie orzekającym (indicativus) i łączącym (coniunctivus) w następujących czasach: praesens, imperfectum, perfectum, plusquamperfectum, futurum I oraz tworzy formy trybu rozkazującego w czasie teraźniejszym w stronie czynnej (imperativus praesentis activi).

Nauczysz się

wykorzystywać funkcje koniunktywu w zdaniu głównym: coniunctivus optativus, hortativus prohibitivus, iussivus, concessivus;

interpretować carmen 5 Katullusa;

charakteryzować sylwetkę poety Gajusza Waleriusza [Katullusa](#).

Coniunctivus

Coniunctivus w zdaniach głównych oznacza czynność nierzeczywistą, a stosunek mówiącego do tej czynności zależy od tego, jaka funkcja koniunktywu została użyta. W tej funkcji znaczeniowej coniunctivus wyraża przede wszystkim:

1. Postawę woli : życzenie, rozkaz, zakaz lub zachętę.
2. Postawę rozumu: przypuszczenie, możliwość, powątpiewanie.

Omówimy dziś te spośród postaci koniunktywu w zdaniach głównych, które wyrażają postawę woli.

Następujące funkcje trybu coniunctivus w zdaniach głównych:

Coniunctivus optativus

Coniunctivus ten wyraża życzenie. Może ono być możliwe lub niemożliwe do spełnienia, przy czym o tym, za które się je uzna, decydują nie jakieś względy obiektywne, a postawa mówiącego. Przeczeniem jest ne.

- Życzenia realne, możliwe do spełnienia, często zbliżone charakterem do modlitwy. Bardzo często w zdaniach takich pojawia się słowo utinam, „oby”.
- Dla teraźniejszości mają one coniunctivus praesentis

Utinam falsus vates sim!

- Dla przeszłości mają one coniunctivus perfecti.

Utinam ille haec dixerit!

- Życzenie niemożliwe do spełnienia.
- Dla teraźniejszości i przyszłości mają one coniunctivus imperfecti.

Utinam populus Romanus unam cervicem haberet!

- Dla przeszłości mają one coniunctivus plusquamperfecti. Zamiast utinam może tu wystąpić słowo mallem, vellem, nollem.

Utinam illo tempore vixissem!

Vellem Romae mansisses!

Coniunctivus hortativus

Amemus patriam, pareamus senatui!

Coniunctivus iussivus

- Coniunctivus iussivus wyraża rozkaz lub polecenie. Używa się go w trzeciej, a czasami (rzadziej) w drugiej osobie singularis, dla uzupełnienia trybu rozkazującego. Używa się wyłącznie koniunktywu praesentis.

Cedant arma togae!

Quidquid agis, prudenter agas!

Coniunctivus prohibitivus

Hoc ne feceris!

- Dla trzeciej osoby używa się najczęściej koniunktywu praesentis.

Ne hoc faciat!

Coniunctivus concessivus

- Coniunctivus ten wyraża przyzwolenie i ustępstwo; tłumacząc na polski, musimy dodać słowo chociaż, chociażby, jakkolwiek, niechby. Jako przeczenia używa się ne.

- Dla teraźniejszości i mają one coniunctivus praesentis.

Sit dives, tamen non est superbus.

- Dla przeszłości mają one coniunctivus perfecti.

Fueris tribunus plebis – quo iure id dixisti?

Ćwiczenie 1

Do łacińskich nazw funkcji znaczeniowych koniunktywu dobierz poprawne opisy.

Coniunctivus ten wyraża zachętę. Występuje w 1 osobie pluralis.

Coniunctivus ten wyraża życzenie, możliwe lub niemożliwe do spełnienia.

optativus

iussivus

prohibitivus

hortativus

Ćwiczenie 2

Uzupełnij zdania.

Coniunctivus wyraża rozkaz lub polecenie; używa się go w 3, rzadziej w 2 osobie singularis.

Coniunctivus wyraża zakaz.

Ćwiczenie 3

Przeczytaj podane niżej łacińskie zdania i dobierz do każdego z nich poprawny opis użytych w nich coniunctivów w funkcji znaczeniowej.

Audiat et altera pars! [Przekład:
Niech będzie wysłuchana i druga
strona!]

coniunctivus concessivus

Omnia possideat, non possidet aera rex!
[Przekład: Król, choćby wszystko
posiadał, nie posiada powietrza/władzy
nad powietrzem.]

coniunctivus optativus wyrażający
życzenie niemożliwe do spełnienia, dla
przeszłości

Hunc librum ne legeris! [przekład: Nie
czytaj tej książki!]

coniunctivus hortativus

Vivat rex! [Przekład: Niech żyje król!]

coniunctivus iussivus

Utinam temporibus antiquis vixissem!
[Przekład: Obym żył w czasach
starożytnych!]

coniunctivus optativus wyrażający
życzenie możliwe do spełnienia

Gaudeamus! [Przekład: Cieszymy się!]

coniunctivus prohibitivus dla 2 osoby
singularis

Funkcje koniunktywu w zdaniach głównych

Lektura tekstu oryginalnego: Katullus, *carmen* 5.

vīvāmus mea *Lesbia*, *atque* amēmus,
rūmōrēsque senum sevēriōrum
omnēs ūnius aestimēmus *assis*!
sōlēs occidere et redīre possunt:
nōbīs cum *semel* occidit *brevis* lūx
nox est perpetua ūna dormienda.
dā mī bāsia mīlle, deinde centum,
dein mīlle *altera*, dein secunda centum
deinde ūsque altera mīlle, *deinde* centum.
dein, cum mīlia multa fēcerīmus,
conturbābimus *illa*, ne sciāmus,

*aut nē quis **malus** invidēre possit
cum **tantum** sciat esse bāsiōrum*

Źródło:

Ćwiczenie 4

Jak w poezji Katullusa nazywana jest ukazana na poniższym obrazie Stefana Bakałowicza ukochana poety?

☐ Klodia

☐ Safo

☐ Lesbia

Ćwiczenie 5

Do poniższych zdań wstaw formy koniunktywu od podanych czasowników, tak aby otrzymać zdania poprawne gramatycznie.

senatui! (pareo, -ere, parui, paritum)

cives nostri! (valeo, -ere, -ui, -itum)

Ne hoc puer ! (dico, -ere, dixi, dictum)

Utinam nos puellae prodesse . (possum, posse, potui)

Ćwiczenie 6

Uzupełnij podane polskie zdania po łacinie, przeciągając formy koniunktywu i słownictwa poznanego podczas lekcji.

1. Cieszymy się! -

2. Niech książę nie płacze! -

3. Niech żyje i kocha! -

4. Nie zazdroście, macochy! -

5. Obyście byli szczęśliwi! [podpowiedź: możecie być] -

Utinam felices sitis!

Ne invideritis, novercae!

Ne flect princeps!

Gaudeamus!

Vivat et amet!

Ćwiczenie 7

Wybierz pasujące przetłumaczenie zdania, zwracając szczególną uwagę na tłumaczenie form koniunktywu.

Bella gerant alii! -

Hoc ne feceris, puella! -

Sit regina, tamen mala est. -

Ne aestimemus rumores! -

Nawet/ Mimo że jest królową, jest jednak zła.

Niech inni toczą wojny!

Nawet/ Mimo że jest królową, jest jednak zła.

Nie rób tego, dziewczyno!

Polecenie 1

Katullus to ciągle jeden z najczęściej czytanych łacińskich poetów. Dokonaj własnej polskiej parafrazy jego *carmen 5*, czytanego na lekcji. Możesz zdecydować się na przekład artystyczny albo wyrazić utwór Katullusa w innej formie (adaptacja na tekst piosenki, rap, prozę, scenkę dramatyczną itd.).

Słownik

Słownik pojęć

hendekasyllabus

wiersz jedenastozgłoskowy, chętnie stosowany przez Katullusa w jego poezji.

Katullus

Gajusz Waleriusz Katullus, pierwszy wybitny rzymski poeta liryczny.

Słownik łacińsko-polski

Galeria dzieł sztuki

Stefan Bakałowicz, „Mały luksus”, XIX w., kolekcja prywatna, wikimedia.org, domena publiczna

Bibliografia

J. Wikarjak, *Gramatyka opisowa języka łacińskiego*, Warszawa 2013.

H. Wolanin, *Gramatyka opisowa klasycznej łaciny w ujęciu strukturalnym*, Kraków 2012

L. Winniczuk, *Ludzie, zwyczaje i obyczaje starożytnej Grecji i Rzymu*, Warszawa 2008.